

FILMKULTURA

+ SZERKESZTI: LAJTA ANDORJ +

IV. ÉVFOLYAM
— 10. SZÁM —
1931. OKT. 1.

UHER ÖDÖN,
a magyar filmgyártás
egyik úttörője. Meghalt
1931. szeptember 19-én.

ÁRA 1 PENGŐ

**Speciális filmszállítások,
a világ minden részébe.**

Leggyorsabb

vámkezelés a Nyugati és Keleti pályaudva-
rokon, a fővámhivatalban
és a hajzállomásokon

H é b e l

nemzetközi szállítmányozási és
elvámolási vállalat,

IV., Váci-ut 1. sz.

Telefon: Aut. 159 47.

Krupka filmgyár és laboratórium

BUDAPEST,

VIII., József-körut 71-73.

TELEFON: 339—07.

Berendezkedtünk a fotócellás és
lemezes filmek lehallgató és össze-
állító munkálatokra.

Átszakadt lemezek javítása.

◀ **Készít mindenfajta felvételt.** ▶

MAGYAR FILMIRODA

BUDAPEST, VIII, FŐHERCEG SÁNDOR-UTCA 7

TELEFON: JÓZSEF 455—10.

FILMHÍRSZOLGÁLAT

városi-, községi-, családi-, gyári-,
ipari-, sport-felvételek.

Kockanagyítások, fotóüzem.

ROHRMANN JÁNOS

Elektrotechnikai és mechanikai gyára

BUDAPEST VII, SAJÓ-UTCA 5/a

ALAPÍTOTT 1904

SPECIÁLISTA:

**Mozigép és felszerelési
tárgyakban.**

Schilling Gyula

precíziós és kinomechanikai üzeme

Budapest, VII., Miksa-u. 5.

Telefon: 410-09,

Saját gyártmányú vetítógépek,
szinkron-berendezések,
fotócella adapterek.

Modern felszerelésű gépjavitóműhely

ZEISS IKON

FOTÓCELLÁS KIEGÉSZÍTŐ

A LEGOLCSÓBB

A LEGJOBB

EGYEDÁRUSÍTÓJA:

OLÁH GYÖRGY

GÉPÉSZMÉRNÖK:

VIII, RÖKK SZILÁRD-U. 20. TEL. J 334-40

FILMKULTURA

FILMMŰVÉSZETI ÉS TUDOMÁNYOS FOLYÓIRAT

IV. ÉVFOLYAM.

= 10. SZÁM. =

1931. OKTÓBER 1.

FENYŐ SÁNDOR,

a Magyar Mozgóképüzemengedélyesek
Országos Egyesületének alelnöke:

A MAGYAR FILMGYÁRTÁS ÉS FILMTECHNIKA A KERESKEDELMI PASSZIVUM ELLENSÚLYOZÓI

magyar filmszakma vezető-köreit is kell, hogy gondolkodóba ejtsék, hogy a film- és mozgóképipari szakma adottságának és működésének milyen hatása van egyrészt a nemzet jelenlegi válságos gazdasági helyzetére, másrészt, hogy a jelenlegi válságnak milyen *kihátásai* vannak a magyar kinematográfia *egyetemére*.

Ha nemzetgazdasági szempontból vizsgáljuk a helyzetet, bizony szomorúsággal kell megállapítanom, hogy a filmszakma külkereskedelmi szempontból jelentékeny *passzivum*. Ebből a szempontból legjelentékenyebbek azok a horribilis összegek, amelyeket a szakma a *készfilmek* behozataláért külföldre elfizetni kénytelen, másodsorban azok az összegek, amelyeket részben felvevőgépekért, részben pedig filmleadógépekért ugyancsak külföldön lefizetünk.

Az utóbbi időben *e téren* ugyan jelentékeny *javulás* állott be, mert különösen a leadógépek, főleg a *fotocellás hangos vetítőgépek* és egyéb, a vetítéshez tartozó *alkatrészek gyártása magyar viszonylatban is örvendetes módon meg-*

indult és idehaza egyre népszerűbbekké váltak. A magyar hangosfilmleadógépipar minden vonatkozásban sikeresen veszi fel a versenyt a külföldi gyártmányokkal. Az az összeg, ami ennek a révén *idehaza marad*, éreztetni fogja a hatását külkereskedelmi mérlegben. A hangosfilm megindulásakor nem is állott más leadógép a rendelkezésünkre, mint a tagadhatatlan jó, de *rettenetesen drága* Western-gép. Azóta *a magyar ipar is berendezkedett* leadógépek és alkatrészek gyártására és mert ezek a magyar gyártmányú gépek árban *rendkívül kedvezőek*, rövidesen remélhető azok olymértvű elterjedése, hogy a hasonló külföldi gépek teljesen feleslegessé fognak válni.

Nem így áll azonban a helyzet a magyar *filmgyártásnál*, mert ilyenről ma komolyan beszélni nem lehet. Azt a néhány alkalmi filmkészítést, amit eddig láttunk, *folyamatos filmgyártásnak minősíteni nem lehet.* Annak, hogy a magyar filmgyártás nem indulhat meg intenzívebben és nem kelhet versenyre a külföldi filmekkel, az az oka, hogy Magyarország mai kis területével nem képes megfizetni a filmek *önköltségi árát* sem. Ha pedig *más verzióban*, tehát más

nyelveken is akarunk filmeket készíteni, ezek olyan horribilis összegeket igényelnek, amelyek meghaladják a magyar magántókések és vállalkozók teljesítő- és teherbíróképességét. Ezt a kérdést csak úgy lehetne megoldani, ha az állam és pénzügyi köreink is észre vennék, hogy a filmgyártás milyen *jelenté- keny iparág* úgy külkereskedelmi, mint *szociálpolitikai szempontból*. Ennekfolytán az volna a leghelyesebb, ha az állam és a bankok vagy csak a bankok egyedül vennék kezükbe a magyar filmgyártás problémájának a megoldását. Meg kell jegyezmem, hogy nem holmi állami filmgyártásra gondolok, hanem olyanra, amely az elismert szakemberek bevonása és irányítása, a megfelelő és szükséges külföldi összeköttetések előzetes megszerzése és a megfelelő tőke rendelkezésre bocsájtása mellett egészen bizonyosan sok-sok dicsőséget hoznának a magyar névnek és sok-sok idegen valutát e szegény országnak.

Bizonyos, hogy a filmszakma kereskedelmi mérlegünk passzivitását erősen befolyásolja, mert szükségleteinek legnagyobb részét nem tudja Magyarországon beszerezni, ezért helyes volna, ha az állam és a magyar pénzvilág nagyobb figyelmet szentelnének a magyar filmgyártás problémája iránt. A Magyarországról exportált idegen verziójú hangosfilmek *valutáris értéke* jelentékenyen csökkentené kereskedelmi mérlegünk passzivitását, mert egy magyar hangosfilm sikeres külföldi eladása olyan valutáris aktívumot jelentene, mint amennyi 15—20 külföldi film vételi értékének megfelelő. Ha még végül hozzávesszük ehhez az aktívumhoz a magyar hangosgépek és alkatrészek *ittthoni gyártásából előálló* nagy valutáris értéket: akkor olyan két jelentős ipari bevételi lehetőségekkel lehet számolni, amelyet sem az államnak, sem a bankoknak figyelmen kívül hagyni nem volna szabad.

Annak ellenére, hogy a film, épúgy mint a színház, a hangverseny, vagy a

könyv, a nagyközönség szórakoztatását és oktatását szolgálja, vagyis csak kultúrát terjeszt, még sem lehet elzárkózni az áldozattól, amelyet a *külföldi filmek* behozatala igényel, mert kenyér nélkül éhes marad a gyomor, de szórakozás és kultúra nélkül elsorvad a lélek. Az egyik éppen olyan nagy baj, mint a másik.

Tudom, hogy azok a cégek amelyek film-behozattal foglalkoznak, milyen *nehézségekkel* küzdenek a szükséges valuták és devizák beszerzése miatt, de feltételezem és remélem, hogy a Nemzeti Bank mégis lehetővé teszi ezeknek a cégeknek a filmek behozatalát, mert ellenkező esetben kénytelenek volnának a mozgóképszínházak *bezárni*, ami nemcsak a film-színházakban foglalkoztatott sok ezer családtagnak és alkalmazottnak kerülne az existenciájába, hanem pl. a most *fejlődésnek induló magyar hangosfilmleadógép-gyártást is megakasztaná* feltörő útjában.

A magyar mozgóképszínházak üzembentartása úgysis a legnagyobb nehézségekbe ütközik, amelynek látható jele a jelen pillanatban példának okáért az, hogy valamivel több, mint *kétszáz vidéki mozgóképszínház szünetelteti* üzemét. Ha még ehhez hozzávesszük a *valutáris és pénzügyi nehézségeket*, melyekkel a film-kölcsönző cégeknek kell megküzdeniök, láthatjuk, hogy az *egész magyar kinematográfia milyen súlyos válságban* selyködik.

Ezek ellenére a mozgóképszínházak a legnagyobb nehézségek és nélkülözések árán is, a legtöbb helyen jelentékeny ráfizetéssel is igyekeznek egy szebb jövő reményében üzemeiket fenntartani, hogy a nagyközönség kulturális és szórakozási szükségletét kielégíthessék.

BORHEGYI JÁNOS,
az Olympia-mozgóképszínház igazgatója:

BUDAPEST FILMKULTURÁJA 25 ÉVVEL EZELEŐTT

A film őskorában Budapesten a filmeket eredeti angol, német, francia és olasz feliratokkal mutatták be, míg 1908. évben Boda Dezső főkapitány elrendelte, hogy a filmeket kizárólag magyar felirattal ellátva szabad csak bemutatni. A jobb mozgóképszínházakban műsorokat és magyarázó szövegeket árusítottak, míg a külvárosi mozik „magyarázókat” alkalmaztak. Nagyobb keresethez jutottak az ügyesebb magyarázók, akik közül a legismertebb Fényes Gyula volt. De a legnagyobb „ attrakció ” a kövér Heller Gyula volt, aki a „Kálvária”-moziban (most Józsefvárosi Filmszínház) Moskovitz Benőnél működött és akinek az volt a speciális sajátsága, hogy a drámákat is mulatságosan konferálta. Ennek híre ment a legjobb társadalmi körökben és így igen gyakran előkelő belvárosi urak is látogatták a mozit, még pedig nem a filmek, hanem a magyarázó miatt. Még most is nevetnem kell, ha eszembe jut Heller egyik magyarázata: „...és az asszony megcsalta az urát. Noná, nem fogja megcsalni.” Volt erre óriási kacagás.

Akkoriban a mozik behívókat is alkalmaztak, amit szintén Boda Dezső főkapitány tiltott be.

*

Az első szaklapot, a kéthetenként megjelenő „A Kinematograf”-ot Lenkei Zsigmond indította meg. A lapot Lenkei Zomborban nyomatta, mert ott az előállítási költség sokkal kisebb volt. A tördelés miatt a szerkesztő kéthetenként Zomborba utazott.

„A Kinematograf”-ban sok érdekes cikk jelent meg és természetesen az előfizetési felhívás egyik számból sem maradt ki. De erre a mozisok nem igen reagáltak, ami a szerkesztőt — mondjuk — joggal felháborította. Azért részesült a

„spórolós” Neumann és Ungerleider-cég bizonyos támadásokban, amelyeknek megszüntetése érdekében az akkor még rövid nadrágban járó Roboz Imre, mint a cég „teljhatalmú esze”, radikális tervet eszelt ki. Megvette 1000 koronáért — amelyet 100 koronás havi részletekben törlesztett — az egész „szaksajtót”, még hozzá azzal a kikötéssel, hogy Lenkeinek bizonyos ideig nem szabad más szaklapot megindítani. És hogy a gyűlölt „A Kinematograf”-ból még hírmondó se maradjon, megváltoztatta a lap címét „Mozgófénykép Híradó”-ra

Lenkei nagy ambícióval látott neki az első Mozi Egyesület megalapításához. Híveivel ebben az ügyben a „Newyork” alsó helyiségében tárgyalt és 1908. évben, Mikósy Imre elnökségével és Lenkei Zsigmond főtítkárságával megkezdte működését a „Magyar Kinematográfusok Országos Egyesülete”. Néhány évi működés után megérett az egyesület a reorganizációra. Az új közgyűlés Hertzka Lothárt (az Edison és Chicagó mozik tulajdonosát) választotta elnökévé. Alelnökök Gaisler és én lettünk. Hertzka kb. két évi működés után lemondott. Óriási agitáció indult meg Ungerleider Mór érdekében. A főkortes természetesen a közkedvelt Roboz Imre volt, aki felvonultatta Ungerleider érdekében a „Projectograph” teljes vezérkarát. Ennek ellenére a közgyűlés egy szótöbbséggel engem választott elnökévé. Ugyanakkor nyitotta meg Décsi Gyula, akivel már előbből jó barátságban voltam, a „Mozgóképek-Otthon” és mert én úgy éreztem, hogy ő mint régebbi szakember, jobban fogja tudni a szakmai érdekeket képviselni, összehívtam egy rendkívüli közgyűlést az Andrássy-út és Gyár-utca sarkán levő Demokratákör helyiségében és ott Décsi Gyula javára lemondtam az elnöki tisztségről, de vállaltam továbbra az ügy-

vezető-alelnökséget. A főtítkári tisztséget az egyesület feloszlatásáig, nagy körültekintéssel és hozzáértéssel, minden díjazás nélkül Lenkei Zsigmond töltötte be. Ezerkilencszáz-tízeg a mozgószínház-tulajdonosok és filmkölcsonzők közös egyesületben helyezkedtek el. Akkoriban alapították a „Mozgóképipari Egyesület”-et, amelynek első elnöke Goldenweiser Ernő, a Pathé Fréres-cég itteni igazgatója lett. Alelnökévé Oberländer Károly választott meg. Ugyanabban az évben megcsináltuk az első Filmklub-ot a Rökk Szilárd-utca 20. szám alatt levő Gaumont-cég helyiségében. Ott talált otthont a két egyesület is és ott rendeztük be a Filmtörsdét is. Ott tartottuk a filmbemutatókat, illetve ott mutatták be a filmképviselők portékájukat. Minthogy

akkor a monopolfilm teljesen ismeretlen fogalom volt, a filmkölcsonzők az egyes filmekből *tetszésszerinti* számú kópiákat méterenként 1.20 koronáért rendeltek. Tehát egy és ugyanaz a film több filmkölcsonzőnél volt kapható. A legnagyobb filmvevők Makrai és Deák, Moskovitz Benő, a Neumann és Ungerleider-cég és Fényes Mártonné voltak.

A szakmabeliek közismert *indolenciája* következtében kb. két évi vegetálás után kénytelenek voltunk a klubhelyiséget, melyért a házbért nagyobb részét Décsi és én fizettük, felmondani. Az általam és Goldenweiser által beszerzett berendezési tárgyak elkallódtak. Az egyik kis Thonet-garnitúra soká díszítette egyik ismerősünk irodáját.

(Folytatjuk.)

PALÁGYI RÓBERT dr.,
a Magyar Mozgóképezemengedélyesek
Orsz. Egyesületének ügyésze:

FILM, HANGOSFILM ÉS SZERZŐIJOG 7 A HANGOSFILM KÜLÖNLEGES KINEMATOGRAFIAI FAJ

A hangosfilmnél az *elvi minősítésnek rendkívüli gyakorlati* jelentősége van, mert ettől függ a védelem minősége, időtartama, különösen pedig a hangosfilm internacionális vonatkozásban való védelme.

Ebben a kérdésben is végnélküli viták vannak. Az elvi felfogások nagyjában három irány között oszlanak meg. Vannak, akik a hangosfilmet a mechanikai jogok közé kívánják sorozni, mások speciális kinematográfiai jognak tartják, végül van olyan felfogás is, mely szerint a filmfelvétel a mű sokszorosításával egyet jelentő, amelyet követ a film-szalagon sokszorosított mű nyilvános előadása.

Eltekintve attól, hogy a hangosfilmek a mechanikai jogok közé való sorozása a filmipar területén hihetetlen nehézségeket okozna Európa több államában, dön-

tő jelentőségű indok szól e mellett az elvi álláspont elvetése mellett. A mechanikai jogi minősítés Németországban, Svájcban, Csehországban és általában azokban az országokban, amelyekben ismerik a „kényszerengedélyezés rendszerét”, hiába készítené valaki rendkívüli költséggel, úttörő kezdeményezéssel nagyszabású hangosfilmet, a másik hangosfilmet előállító ipari vállalat nyomban jogot nyerne a törvény által megszabott és a szerzők részére fizetendő díj ellenében ugyanilyen hangosfilm előállítására. Miután a drága pénzbe kerülő hangosfilmek értékesítése a szerzőijogi monopólium megingathatatlanságán nyugszik, ha egyéb ok nem volna, már ebből az okból is el kellene vetni ezt az elvi felfogást. De el kell vetni abból a döntő okból, mert a mechanikai jog és felvétel kizárólag a *zenei hangokra* vonatkozik, esetleg arra a szövegre, amely a hangosfilmben szükséges, de nem vonatkozik és nem vonat-

kozhatik a filmnek második lényeges eleme, a képi részre. Már pedig olyan elvi megoldás, amely a filmből, annak fogalmából és jogi kezelhetőségéből kihagyná a látó érzékre ható részt és pusztán a halló érzékre ható részre helyezné a teljes súlyt, — teljesen fonák eredményhez vezetne.

De nem lehet elfogadni azt a felfogást sem, hogy a hangosfilmnél a filmszalagra rögzített többszörözés történik és az így többszörözött példányokról végzik a hangosfilm nyilvános előadását.

Itt is az a hiba, hogy a zenei rész filmesítésére talán lehetne alkalmazni — ügyel-bajjal — a többszörösítés fogalmát, de amint azt már a némafilmnél kiemeltük, a film eseményeit felölelő képi részek semmiképen sem minősülhetnek többszörözésnek, mert ennek megfelelő alapmű még nem létezett. Az alapul fekvő irodalmi mű, — mint láttuk — egészen más, mint a számos művészi átdolgozó tevékenység útján létrejött filmmű. Ha pedig a film úgynevezett néma részére nem lehet alkalmazni a többszörözés kategóriáját, úgy nem alkalmazható ez az egész felfogás hangosfilmre sem.

Különben is beláthatatlan komplikációknak nyitana lehetőséget az olyan megoldás, mely külön jogi elbánás alá vonná a film szemre ható és külön elbánás alá a filmnek fülre ható részét.

Ezért mi egyedül helyes megoldásnak azt találjuk, hogy a hangosfilmet speciális kinematográfiai jognak tekintjük, annál is inkább, mert erre a berni egyezmény, a magyar törvény és a szerzői jog rendszere és szelleme szinte parancsoló útmutatást adnak. A berni egyezmény 14. cikkének utolsó mondata és a magyar törvény 76. §-a egyaránt kimondják, hogy ugyanazon védelmi rendelkezések alkalmazandók a mozgófényképmutatványhoz hasonló alakban megjelenő termékekre is, mint a filmre. Nehézséget pusztán az okoz, hogy a mozgófényképészeti művek szerzőijogi védelmét szabályozó rendelkezésnél az az elvi deklaráció van, hogy a filmet a törvény úgy

védi, mint azon alapul fekvő művet, melyből — természetesen eredetinek jelentkező tevékenység hozzáadásával — a film keletkezett. Tehát úgy védi, mint az írói művet, vagy a képzőművészeti alkotást, vagy a fényképfelvételt. Hiányzik azonban abból a törvényi rendelkezésből a zeneművekre vonatkozó utalás. Már pedig a hangosfilm túlnyomó részben a zeneműveknek mozgófényképészeti termék alakjában való megjelenésében áll.

A technika fejlődése, az élet új jelenségei azonban nem ejthetik kétségbe a jogászt. Nem kell, hogy a technika minden újabb megnyilvánulására, az élet minden friss eseményére külön jogszabályt alkosson a törvényhozó. Ezt nem is lehet. A bíró kezében a törvény holt betűje elevenné válik, mint ezt egyik legkiválóbb magyar bíránk, Staud Lajos mondta és az élet által okozott nehézségeken átsegíti a jogászt a törvény szellemének, intencióinak, rendszerének alapos ismerete és azok az okszerűségi szabályok, amelyek segítségével a törvényt, természetesen önkény és ellentmondás elkerülésével, a meglevő jogszabályokkal harmóniában tágitja ki. Magyar törvényünk alapvető elve, hogy a szerzői jogról szóló törvény a szerző alkotását megvédeni van hivatva. Azok a kivételes rendelkezések, melyek a védelmet csökkentik vagy elmellőzik, rendkívül szorosan magyarázandók. Viszont az az alapvető elv, hogy a védelem a technika fejlődése ellenére sem maradhat el, új jogszabály alkotása nélkül is kell, hogy a védelem számára fegyvert adjon a jogász kezébe. Ily módon azt kell mondanunk, ha a törvény oltalmazza az írói műből, képzőművészeti alkotásból, vagy fényképészeti műből készült filmet, ha abban eredetiség mutatkozik, úgy védi ezt a filmet akkor is, ha több művészet van benne, mint eddig volt, ha nemcsak az események ábrázolásával, hanem a hangok visszaadásával a közönség nem egy, hanem két érzékszervére hat.

KÖSZONETET

kapott *első ízben nyilvánosan* a magyar filmszakma az Országos Filmegyesület szeptember 25.-i bankettjén. Ezen a banketton a magyar hangosfilmgyártást ünnepezték abból az alkalomból, hogy A kék bálvány című film megjelent a Royal-Apollóban. A banketton nagyon sokan vettek részt, akik közül többen föl is szólaltak, így elsősorban *Pekár Gyula* nyug. miniszter, a Filmalap elnöke, majd mások és ezek között *Bencs Zoltán* dr. min. tan., aki a filmcenzúra és a Filmalap tagja, a Hunnia művészeti igazgatója, nagytudású *polihisztor*, akinek beszédeit és fölszólalásait érdemes meghallgatni. *Bencs Zoltán* dr. ezúttal nemcsak *történelmi és bölcséleti vitát* produkált beszédével, nemcsak gyönyörűen felépített görög mithologiai példákkal dobálódzott — mint máskor — hanem egészen szimpla, hogy úgy mondjuk „mindennapi” szónoklatot is tartott és ennek során megemlékezett arról, hogy a magyar hangosfilmgyártás *elsősorban* a magyar filmszakma érdeme, amely évek óta fizeti a súlyos adókat, illetékeket, hozzájárulásokat. Akik ott ültünk és élveztük *Bencs Zoltán* remek poetikus beszédét, amelybe beleszótt néhány prózai mondatot is, éreztük, hogy a magyar kinematografia történetében *páratlan* esemény játszódik le: *Bencs Zoltán* a Hivatal, az Állam, a Hatóság népszerű képviselője vállveregetően *nyilvánosan* mondott köszönetet a szakmának eddigi áldozatkészségéért, sajnálattal elismerve egyuttal, hogy ennek a páratlan áldozatkészségnek hősi halottjai és rokkantjai is vannak. *Guttman Manó* az OMME titkára okos és talpraesett ember, rögtön fölismerte *Bencs* dr. beszédének a jelentőségét és válasz — és üdvözlő — beszédében *rögtön* le is szögezte, amit mindannyian éreztünk, hogy itt először és *nyilvánosan* emlékeztek meg a szakmáról és először köszönték meg a szakma millióit. *Guttman Manó* a szakma nevében rögtön nyugtázta is *Bencs* dr. szivélyes hangú tosztját, amely őszinte szívből eredt elismerés volt annak a szakmának, amely közel 6 év óta *erején felül* áldoz a magyar filmgyártásra.

A MŰTEREM

Szeptember utolsó hetében fejezték be a Szamek-produkció második filmjét az *Ein Auto und kein Geld* című vigjátékát, amelynek német verzióját a Hunia filmgyár műtermében készítették. A filmet *J. és L. Fleck* rendezték, a „Produktionsleiter” *Josef Stein* volt, míg a főszerepeket a következők játszották: *Dina Gralla*, *Igo Sym*, *Jakob Tiedtke*, *Paul Kemp*, *Liselott Schaack*, *Walter Bach* és ezenkívül néhány magyar művész, mint *Beregi Oszkár*, *Kabos Gyula*, *Vándory Gusztáv* és mások. A fölvételeket *Eduard Hösch* és *Eiben István* forgatták, a hangfölvételeket *Lohr Ferenc* és *W. Dustmann* mérnökök készítették. A díszleteket *Heilbronner* gondos és ötletes tervei alapján építették. A darab zenéjét *Bernhard Grün* szerezte. A filmen rengeteg pestvidéki fölvétel van, köztük néhány fölvétel a Svábhegyről, de a legszebb a *Gellért-fürdő*beli felvétel.

A Szamek-produkció novemberben kezdi itt meg a *Marica grófnő* három verziójának fölvételeit.

A *Danubius* filmvállalat „A könnyek dala” címen készített egy kis filmet, amelynek szüzséjét a zsidótárgyú *Jiszgadalból* vették. A darabot *Lakner Arthur* rendezte nagy hozzáértéssel és *Fehér Arthur*, a kiváló előadóművész adta elő a darabot mély bensőséges érzéssel, míg *Ney Dávid*, az Operaház tagja énekelt.

Októberben valószínűleg a müncheni *Leo-Film* v. t. dolgozik a Hunniában, de lehetséges, hogy egyik igen ismert művésznők is bekapcsolódik a filmgyártásba. Az erre vonatkozó tárgyalások még folynak.

Magyar Mozgófényképgépkezelők
Országos Egyesülete
VII. ker., Csengeri-utca 1. szám.
Hivatalos órák: délután 2—4-ig.
Telefon: József 375—98.

A FILM HALOTTAI

Uher Ödön a magyar kinematográfia történetében soha el nem múló érdemeiket szerzett azzal, hogy az *elsők között* volt, akik Magyarországon mozgóképet készítettek. Már a béke boldog éveiben, 1914-ben találkozunk *Uher Ödön* nevével, eleinte a Veres Pálné-utcában nyitott laboratóriumot, ahonnan később átment a Ráday-utcába, ahol az akkori igényeknek megfelelően modern filmgyárat létesített. Az *Uher*-filmgyár 1917-ben bontotta ki teljes erővel szárnyait. Akkor készültek a háborús évek legszebb magyar filmjei: a *Fekete gyémántok*, *A szerelem bolondjai*, *Dr. Lauffen*, *Halálítélet* (*Jókai* regénye alapján), *A hierogliphák titka*, a *Fenyvessy*-sorozatok: *A gyanu*, *Satanell*, *Csörtossal A szerencse fia*, *A gyufa*, *A főnyeremény*. *Uher Ödön* filmjeit nemcsak idehaza, de a semleges államokban és a velünk szövetséges országokban is játszották. *Uher* idejében nevelkedett az *első magyar filmtechnikai gárda* és nem egy operatőr ma is büszkén gondol vissza erre az iskolára... A kommün alatt még egy-két filmet produkált az *Uher* vezetése alatt állott gyár, de a kommünt követő esztendőben *Uher Ödön* átadta a vállalatát egy másik érdekeltiségnek és *Uher* attól kezdve teljesen visszavonult a magyar filmkultúrától, őszinte sajnálatára mindazoknak, akik ismerték nagyszerű szervezőképességét, nagy tudását, nemes szívét és a film iránti hallatlan szeretetét. Az utóbbi években sokat betegeskedett, míg szeptember 19-én a halál váltotta meg betegségétől. Hatvankilenc éves volt, amikor meghalt.

Hegedűs Gyula, a magyar színművészet nagy halottját a magyar filmkultúra is siratja. A magyar filmgyártás aranykorszakában *Hegedűs Gyula* is méltó szerephez jutott és hogy csak egyet említsünk, a *Star*-beli *Vörösbegy*-filmje hosszú-hosszú időközön szerepelt a műsoron.

Néhány évvel ezelőtt a *Rongyosok* című filmben aratott nagy sikert, majd a *Bethlen Margit*-film főszerepét játszotta el *Lázár Lajos* dr. rendezésében. *Hegedűs Gyula* mindenkor nagy érdeklődést tanúsított a magyar film iránt és évekkel ezelőtt, amikor a Filmipari Alap megalakulásáról folytak az előzetes megbeszélések, *Hegedűs Gyula* is résztvett ezeken a tárgyalásokon. Mint a Színészszövetség elnöke, tagja volt az Országos Mozgóképvizsgáló Bizottságnak is, amely egyik legértékesebb tagját veszítette el benne. Hirtelen halála nagy csapás nemcsak a magyar színművészetnek, hanem a magyar hangosfilmgyártásnak is, amely most éledő korszakában minden bizonynal igénybe vette volna nagy színjátszó tudását és országos népszerűségét. Mindössze 61 éves volt.

Hans Jürgen Völcker filmrendező, aki főleg német ismeretterjesztő filmeket rendezett, Berlinben, hivatása közben szerzett betegségéből kifolyóan 29 éves korában hirtelen meghalt.

A SZAKSAJTÓ

A *Licht-Bild-Bühne* új folyóirata, a *Kinotechnische Monatshefte* negyedik száma, amelyet az LBB minden előfizetője díjtalanul kap, igen gazdag és érdekes tartalommal jelent meg. A sokoldalú folyóirat bevilágít a filmtechnika egész boszorkánykonyhájába és a világ filmtechnikájának minden érdekes és új eseményét regisztrálja. Mozgóképszínház tulajdonos, filmvállalati vezető, filmgyáros és filmtechnikus mindent megtalál benne, ami a filmtechnika iránti érdeklődését illeti.

A *Kinematograph* 25 éves jubileuma. Berlini lapársunk a *Kinematograph* most ünnepelte meg fennállásának 25 éves jubileumát, és ebből az alkalomból igen díszes és rendkívül tartalmas *külön számot* adott ki. Ez a külön szám érdekesen számol be a *Kinematograph* 25 éves történetéről, amely egyuttal a német filmkultúra története is. Német lapársunkat negyedszázados jubileuma alkalmával *szívből üdvözljük*.

AZ OKTATÓFILM

NÉMETH DEZSŐ:

KULTURFILMET A KOZONSÉGNEK

A filmtechnika és művészet egyik kultúr típusa a természetes fölvételekből álló filmképsorozat. A természeti fölvételek tartalmazhatnak hosszabb lélekzetű fölvételeket, rövid aktuális pedagógiai képeket és kerek, egységes ismeretterjesztő, expedíciós, tanulmányi, néprajzi, ipari, állat- és madártani, oktató — jelenetekre átdolgozott — leírásokat.

A modern híradók és aktualitásokkal szolgáló, apró filmesemények már a filmművészet érett korában jöttek létre. A kül- és belföldi híradók nem tartalmaznak zárt egységet, anyaguk az aktualitáshoz mérten hosszabb-rövidebb és így nem is alkalmas pihentetője sem a szemnek, sem az idegeknek: ellenben szükséges élettartalmuknál fogva csak a napi események gyorsütemű kiegészítői.

Régen, — a mozgófényképek kezdő idején — amikor a filmet még nem nevezték művészetnek, és amikor a dráma és a humoros ötletek földolgozásához elég volt egy fölvonásnyi anyag is — a természeti, később a színes képeket egyforma hosszan és egyértékű nívón gyártották a szűzség filmekkel. Mindenki emlékezhet még a francia Pathé-Frères gyönyörű színes, természeti filmjeire, pedig akkor még híre sem volt a technicolor-eljárásnak, mégis bámulatra ragadta az embereket.

A szabadban eltöltött idő s a természet ölen üzött sportok ereje hasonlítható ahhoz a megnyugtató érzéshez, amit a film okoz, midőn a természet végtelen nagyságát, csendjét és festőies képeit

elénk varázsolja. Ma már színes, vagy természeti képeket önálló egységben alig láthatunk, csak egyes filmdarabok pillanatnyi részecskéinek a dekorálására, mint hatásfokozók szolgálnak, pl. az orosz filmrendezésnél.

Az egyfölvonásos természeti fölvételeket az idők során elhanyagolták, ellenben a nagyobb terjedelmű expedíciós filmeket annál tökéletesebbé fejlesztették. A modern filmtechnika éppúgy szemünk elé hozza Afrika legelejtettebb sűrűjét, mint a Himalája hóval borított hegycsúcsait. A felvevőgép lencséje előtt nincs lehetetlen és az operatőr előtt nincs elérhetetlen hely.

A nagyközönség legnagyobb rétege kedveli a természeti filmeket; ezt bizonyítják az utóbbi időben játszott expedíciós és ismeretterjesztő filmek sikerei is, pl. Ingagi, Rejtelmes Szahara, Afrika beszél, Rangó stb.

A természeti képek filmtípusait magyar változatokban is újra fel kell eleveníteni. Az egy-kétfölvonásos magyar kultúrfilm nem zavarja a főműsor erejét és inkább hazai ismeretterjesztő filmeket pergessenek, mint a sok könnyű fajsúlyú reklámképeket és gyenge értékű, idegen nyelvű, kiegészítő darabokat.

A XX. századot éljük. Épp elég sok újdonság, technikai, ipari, művészeti, társadalmi és sportaktualitás áll rendelkezésre, ezeknek anyagából egységes összeállításban tanulságos kultúrképeket lehet készíteni. Országunk dús tárháza a változatos tárgyú pedagógiai és kultúrfilmeknek. A Pedagógiai Filmgyár és a Magyar-Holland Kultúrgazdasági Rt.

évek óta gyártják a szebbnél-szebb kultúrfilm-sorozatokat, de sajnos, *csak az ifjúság részére*. Ahogy a Magyar Híradót kötelezővé tették a filmszínházakban, éppúgy be kell iktatni *hivatalosan*: a magyar ismeretterjesztő filmeket is. A híradók rövid, aktuális részecskéi sokszor tüzetesebb képbeli magyarázat- és a folytatás utáni vágyat keltik föl a nézőben. A rendes híradók mellé még be kellene vezetni a kultúreseményeket bővebben tárgyaló Pedagógiai Híradót (revüt) és egy ismeretterjesztő, havonta megjelenő Film Magazint.

A *Pedagógiai Híradó* (revü) egyfölvonáson keresztül foglalkozna az előirt témával. Néhány példát említek: A magyar tenger ezerszínűsége, a téli és nyári sportok, evezés, vitorlás- és úszóversenyek, a balatoni madárvilág intim élete, a téli rianás félelmetessége, a téli és nyári halászat, a jégen közlekedő kocsik, a partmenti vadászatok, a tihanyi Biológiai Intézet vizsgálatai filmen: a nagyközönséget is érdekelnék! Továbbá a Bükk, a Bakony, a Tátra, a Mátra erdős hegyrengetegei, Lillafüred — az időszerű sportokkal — és az újra föllevenített gödöllői udvari vadászatok fölvételei, csakhamar a közönség kedvenc szórakozásait szolgálhatnák. A bábolnai, debreceni, mezőkövesdi ménes kedves, mozgalmasságú epizódjai: a futtatás, belevágás, pányvázás, idomítás, a fogatok vezetése, a csikósok portréi, a délibábos puszta szépségei, a népviseletek, a régi magyar városok nevezetességei és az alföldi idillek bájos összeállítása, egy-két fölvonásban jobban érdekelnék a közönséget, mint a sok trükkös, rajz- és nívótlan programmfilmek.

A közönség számára forgatott pedagógiai híradók tág területen ismertetnék a speciális technikai anyagok földolgozását, az ipari problémák új alakulását, azonkívül a fizikai és optikai jelenségek filmrevihető ábráit s ezzel parallel a mikroszkópikus életvilágot; az új és régi építkezések érdekesebb módjait, stílusait. Mindenkit érdeklő fölvételeket le-

hetne készíteni a virágok, növények fejlődési pillanatairól és a gyors mozgások lassítva szemléltetett elemzéseiről, pl. madarak repülése, stb. További ismeretterjesztő témaanyag: egy-egy híres orvos operációja, a belső szervek, a vér-, a szív- és az idegrendszerek munkája, vízalatti fölvételek a halak világáról, azonkívül madártávlatból fotografálni a fővárost, az ismertebb városokat, csatornarendszereinket, folyókat, hegyeket, régi várakat, a Balatont, a Velencei-tavat, vagy a különböző versenyek lefolyását.

A *Film Magazin*-t éppúgy szerkeszteni kell, mint bármely lapot. A magazin filmképei közé be lehet iktatni: rejtvényeket, rájzós filmhumort, rövid tárcát, kroit, táncos és zeneszámos revüjelenségeket, divatot, képzőművészi, rádió- és technikai reklámötleteket, sportrovatot, tájfölvételeket, a szobrászat és a festőművészet friss alkotásait és a közéleti hírességek arcképgyűjteményeit.

Újszerű lenne még: novellákból, költeményekből, balladákból egy-kétfölvonásos kis filmeket gyártani; ezek a rövid filmművek a külföldi filmek mellett, mint a magyar hangosfilmgyártás első termékei szerepelnének. Az ilyen típusú filmjátékok — művészi földolgozásban — a legjobb magyar írók és költők témáit tolmácsolhatnák.

A rövid novellaszerű témák újszerűsége vonzó, azonkívül a törekvő, magyar filmgárdának teret nyújtanak az érvényesüléshez és edzik erejét.

A *Pedagógiai Híradók*, *Film Magazinok* és a filmnovellák: az összes filmszínházak, iskolák, tudományos intézmények, kultúrházak, klubok, kaszinók, önképzőkörök, egyletek és katonai kiképzéseket szolgáló intézetek oktató és szórakoztató kultúrmunkáját — a nemzet nagyságára csak tökéletesíthetik.

A kis kultúr- és játékfilmeken keresztül eljuthatunk az eljövendő magyar filmgyártás nagy játékfilmjeihez, amelyek már évek óta késnek s amelyeket oly szívből vár a magyar közönség.

Az Ufa Goethe-filmje. Németországban a jövő esztendőben rendezik az úgynevezett Goethe-évet, Goethe halálának 100. évfordulója alkalmából. Ebből az alkalomból az Ufa nagyarányú Goethe-filmet készít, amelyben azonban Goethe nem jelenik meg a színen, hanem olyan filmet akarnak létrehozni, amely inkább a nagy német költő szellemének hódol. A film jellegét illetően még nem állapodtak meg teljesen, tény azonban az, hogy abban a formában akarják megcsinálni, hogy Goethét közel hozzák azokhoz a tömegekhez, amelyek Goethét csak az iskolából ismerik, azonban az életben tulajdonképpen már „elfelejtették“ nagy költői alkotásait.

Hangosfilm a robogó gyorsvonaton. Az angol Scarborough-expresszen a Britisch Gaumont-társaság bevezette a hangosfilm-előadásokat a robogó vonaton. Az egyik kocsit alakították át erre a célra. Az oda-utazásnál még sok panasz volt a filmleadás ellen, míg a visszautazásnál a hibát kijavították, amennyiben a hangszórót a vászon elé tették, míg az odaútasnál a hangszóró még a vászon mögött állott. Az elrobogó vonatok, a kocsik ismeretes hangzavara egyszer-egyszer megzavarta az előadás síma lefolyását, illetve a hangvisszaadás nyugodtságát, nagyjában azonban a kísérlet bevált, úgyhogy alkalmasint a Gaumont-társaság véglegesíti az angol vasutakon a hangosfilm-előadásokat.

Az amerikai rendőrség a kalandorfilmekért. A Hays-Organisation, az amerikai filmipar központi szerve, már régebben kimondta, hogy az úgynevezett bűnügyi és kalandorfilmek gyártását beszünteti. Az amerikai Police Journal, az amerikai rendőri szövetség központi lapja most állást foglal a Hays-Organisation elhatározása ellen és követeli továbbra is a rendőrség érdekeit szolgáló, finom kivitelű és nemes értelemben vett „kalandor- és bűnügyi“ filmek készítését. „Meg vagyunk arról győződve, írja a lap, „hogy sem a pap, sem a bíróság és semmiféle rendőri hatóság nem tud eredményesebben a betörővilág ellen harcolni, mint a bűnügyi film, amely a betörővilág ál-hősiességét és ál-vitézségét olyan nagyszerűen tudja a közönség előtt bemutatni.“ Az amerikai rendőri lap cikke alkalmasint újfajta bűnügyi filmjellegűt fog kiemelni.

A film egyetemi tárgy. A berlini egyetemen az új tanévben is rendes tárgy lett a film, azonkívül a müncheni egyetem is a tanrendbe vette föl a filmet, amelyet dr. Arthur Kutscher ad elő. A frankfurti és l'pcsei egyetemek a fotográfia keretén belül külön foglalkoznak a filmmel.

Oktatófilm-kongresszus Párizsban. Szeptember 28—30. között oktatófilm-kongresszust tartottak, amelyet a Cinédocument: A pedagógiai film barátjainak a szövetsége rendezett. A kongresszuson bemutattak egészen új oktatófilmeket, továbbá számos új gépet, főleg hordozható és tűzbiztos vetítógépeket. A kongresszus elnöke Louis Lumiere volt.

Előadás a filmreklámról. D. Melamerson, berlini filmvállalati igazgató, szeptemberben előadást tartott a Deutscher Reklamverband berlini helyi csoportjában a filmreklámról és annak jelentőségéről. D. Melamerson nemrégiben érkezett vissza Amerikából és így előadásában elsősorban is az amerikai viszonyokat ismertette és hozta föl példaként a német viszonyokkal szemben. Amerikában — mondotta az előadó — a közönség nem tűrné meg, hogy pénzéért kényszerűségből látnia kellene olyasmit, amit nem óhajt nézni, így pl. tiltakozik az amerikai közönség az ellen is, hogyha egy filmen valamely cég neve — akarva, nem akarva — előfordul. Ezzel szemben a német közönség mindig nagy figyelmet szentel úgy a reklámfilmnek, mint az úgynevezett Vorspann-filmnek, amely a legközelebbi műsor ismertebb részeit mutatja be előre. D. Melamerson előadásával kapcsolatban szöbakerült a filmplakátok kérdése is és ennek során megállapították, hogy a takarékosági hajlam az utóbbi időben annyira elszorvasztotta a filmplakátot, hogy abból már hiányzik minden művészi és költői elgondolás és teljesen egyoldalú nyomtatványá degradálódott.

A berlini Jofa, amely a hangosfilm óta szünetelt, átalakította műtermeit. Hat műtermét alakították át hangosfilmműtermekké, azonkívül két műtermet rendeztek be utószinkronizálás céljaira.

PEROLIN

CIKKEK EGYEDÁRUSÍTÓJA

„PHÖBUS“ MŰSZAKI ÉS
OLAJKERESKEDELMI R. T.
V. KOSSUTH LAJOS-TÉR 9

UJ TELEFON:

AUT. 117—23.

**A legjobb és a világ legismertebb
LÉGFERTŐTLENÍTŐ SZERE!**

Minden filmszínházban nélkülözhetetlen!
KÉRJEN DIJFALAN BEMUTATÁST!

FILMTECHNIKA

LOHR FERENC,
a Hunnia-filmgyár hangmérnöke:

KULISSZATI TITKOK A MODERN FILMMŰTEREM REJTETMEIBŐL

Az utóbbi években a mozilátogató közönség igényei erősen fokozódnak mind *témaválasztás*, mind pedig *művészi megoldások* tekintetében. A *felvételi technikának* is nagy lépésekkel kell haladnia, hogy ezeket a művészi követelményeket utólérje és elfogadhatóan keilégítse. Nem utolsó sorban tartozik ez az *akusztikai kérdésekre*.

Bár minden egyes jelenetnek a hangja más és más, mégis vannak olyan törvények, amelyeket *minden jelenet* felvételénél figyelembe kell venni. Ahány alkatrésze van a felvételi gépnek, — már pedig van! — annyi *hibaforrás lehetséges*.

Minden egyes dekorációnak megvan a maga akusztikája. Más hangot kapunk kis teremben, mást a nagyban, még ha a *hangforrás ugyanaz is*. Ennek a hangnak alkalmazkodnia kell a képhez, amelyhez tartozik. Ha egy közeli arcot látunk, nem szabad a hangot úgy hallanunk, mintha az messziről jönne. Általában megállapíthatjuk, hogy minél több „*primér*” hangot kap a mikrofon, annál *tökéletesebb* a felvétel. A primér hangok a hangforrástól közvetlenül, akadálytalanul jutnak a mikrofonhoz. Ha azonban a primér levegőrezgések előbb valamilyen tárgyon, vagy a dekoráció falán felütköznek, akkor „*szekundér*” rezgések keletkeznek azokból, amelyek a mikrofonhoz érve a primér hangokat zavarják. Képzeld el, hogy egy márványfalú nagy templomban beszélünk. A falakról visszavert hanghullámok az eredeti be-

szédet elhúzzák (Nachhal), sőt ha nagy a terem, az egyik visszavert szótag az új szótagba beleszól, amely rendkívül zavarólag hat és ez a mikrofonon keresztül többszörösen jelentkezik. Egy bizonyos százaléknyi szekundér rezgésnek azonban kell lenni, hogy a hang *plasztikus* legyen. Hogy a zavaró hangrezgések a mikrofonhoz ne juthassanak, a díszleteket le kell függönyözni hangszigetelő szövetekkel.

Hogy egy jelenethez hány mikrofont használunk, az függ magától a jelenettől (hány színész beszél, milyen irányban, van-e zenei aláfestés, a színésznek nagy-e a mozgása, tehát távolodik-e vagy elfordul-e a mikrofontól, hogy hangosan vagy halkabban beszél vagy énekel-e?), de függ attól is, hogy a *képfelvétel* miatt lehet-e az akusztikailag legkedvezőbb helyre állítani a mikrofonokat (rendszerint nem!), mert egyrészt nem lehetnek a mikrofonok benne a képből (legfeljebb, ha a hozzávezető kábellel együtt elmaszkírozhatók), másrészt nem adhatnak árnyékot az arcokra vagy a falakra. Ilyen esetben a „*fáziskiegyenlítéshez*” fordulunk, amely több mikrofont igényel.

Ha a mikrofonokat már helyes irányban állítottuk be, akkor vigyázni kell arra, hogy *mellékzörejek* ne kerüljenek bele a felvételbe, mint például *ivlámpasistergés, padlóropogás, műtermen kívüli zajok, repülőgép, a mikrofon közelében röpködő légy, erősebb léghuzat, váltóáramú kábelek, elektromos szikrák és sok más meglepetésszerű apróság, amely a felvételt mégis elronthatja* (pl. *tüsszen-*

tés, nevetés stb.). A mikrofonok kábeljeinek nem szabad valamely világítási erősáramú reflektor kábelével parallel szaladnia, — legfeljebb csak kereszteznie — mert különben *hallani* a háromfázisú váltakozóáramot, vagy az áramot termelő generátorok hangját. (Egymiliósoros erősítés.) Sőt, olyan kábel is hozhat be az erősítőkbe nagy zavarokat, amelyekhez mikrofon nincs is kapcsolva.

Feltéve, hogy az eddig jelzett momentumokra megtörténtek az intézkedések, legjobban el lehet rontani a felvételt a „hangkeveréssel”; vagyis nincs meg a kellő intenzitásbeli különbség a dialóg és zene között, vagy a hangot ellenőrző mérnök túlerősíti az egyik mikrofon hangját; a torzitót helytelenül használja, vagy az egyik mikrofont későn kapcsolja be, amikor az ahhoz tartozó színész már belekezdett a mondatába, viszont bekapcsolva felejt egy olyan mikrofont, amelyhez háttal fordulva beszélnek.

A hangot ellenőrző „box”-ból kerül a „megkevert” váltóáramú rezgés a vég-erősítőkbe. Aki tudja, hogy egy háromcsöves rádiókészülékkel mennyi baj lehet, egyben értékelni tudja azt is, hogy kilenc mikrofonnak megfelelően 9—9 fokozaton történő erősítés mellett (az utolsó cső anódfeszültsége 1000 Volt), mit jelenthet egyetlen földelési hiba, egyetlen bizonytalan kontaktus, akusztikai és elektromos visszacsatolások, a különböző rács-, anód- és fűtőfeszültségek kimaradása vagy leesése vagy helytelen kezelése, a gépházból jövő periódus-ingadozás stb. A Kerr-cellának is megvan a maximális teljesítőképessége, tehát a mikrofon közelében történő nagy robbanás vagy hatalmas kiáltásnak megfelelő felerősített feszültség a Kerr-cellát azonnal átütheti, amely súlyos pénzeket jelent, nem is beszélve arról, hogy a mikrofon $\frac{3}{100} \frac{m}{m}$ -nyi szála átszakadhat. A hangfelvételi gépben a hanglámpa egyenlőtlen fénye, az optikai lencserendszer életlensége, a Nikol-prizmák elmozdulása, a film egyenlőtlen mozgása, egyenkint is tönkreteszik felvételt. A hangnegatív-anyagnak spe-

LOHR FERENC
gépészmérnök, a Hunnia filmgyár
hangmérnöke.

ciális (Feinkorn) összeállításúnak kell lennie, mert a hirtelenül dolgozó negatív erős alapzajt ad, a negatívot pontos szabályok szerint kell előhívni előírt ideig, hőmérsékleten tartani, majd kopírozni, valamint a képpel „szinkronba hozni”.

Mindezek a feltételek, amelyeket csak nagy vonalakban említettünk, mégcsak a hangra vonatkoznak. Nem beszéltünk a világítástechnikáról, a képfelvételről, rendezésről, színészek hangjának különbözőségéről és még néhány kérdéstről.

KOVÁCS ÉS FALUDI

FILMGYÁR ÉS LABORATORIUM
BUDAPEST - ZUGLÓ,
GYARMAT-UTCA 39.
TELEFON: 96-3-00.

Magyarország

legnagyobb és legmodernebb gépekkel felszerelt labororiuma

K É S Z I T :
HANGOSFILMEKET ÉS
KÓPIÁKAT, FILMFELIRATOKAT, PEDAGOGIAI,
KULTUR, REKLÁM- ÉS
RAJZTRÜKK-FILMEKET

**MAGYAR MOZGÓKÉPÜZEM-ENGEDÉLYESEK
ORSZÁGOS EGYESÜLETE**

BUDAPEST, VIII., SZENTKIRÁLYI-UTCA 36.

TELEFON: JÓZSEF 360-05.

HIVATALOS ÓRÁK 9-12-IG.

A Filmkultura minden egyes számát az Egyesület tagjai díjtalanul kapják

Elejtették a fektetés tervét

A filmkölcsönzők és az elsöhetes film-színházak a szezon elején bizonyos megállapodásokat kötöttek arra vonatkozólag, hogy a premierszínház után bizonyos ideig fektetni kell a filmeket és hogy azok a kisebb mozgóképszínházakban se kerülhesse- nek más összetételben előadásra, mint ahogy az elsöhetes színház játszotta. Ezek az elhatározások keresztülvihetetleneknek bizonyultak, mert a kis mozgóképszínházakat egzisztenciájukban támadták meg és ezért kellő belátással úgy a filmkölcsönzők, mint a premierszínházak olyan megállapodások létesítését szorgalmazzák, amelyek a kis mozgóképszínházak érdekeit nem sértik.

Az 1920-as mozirendelet revíziója

Az Egyesület hosszú és mindenre kiterjedő memorandumban arra kérte a belügyminisztert, hogy a mozgófényképüzemekről szóló 8454/1920. évi alaprendeletet változtassa meg akként, hogy necsak társulási, hanem bérleti lehetőségeket is engedélyezzen. Memorandumunkban rámutattunk arra, hogy a mai társulási kényszer számos esetben bizonytalan jogi helyzetet teremtett úgy az engedélyesekre, mint a társra, sőt a hitelezőkre nézve is. Rámutattunk arra is, hogy bizonyos esetekben óriási nehézségek merültek fel az ilyen szerződésekben szerzett jogok érvényesítése körül. Beadványunkban rámutattunk még mindazokra a hátrányos körülményekre, amelyek indokolttá teszik az alaprendelet megváltoztatását. Egyesületünk vezetősége magával a belügyminiszter úrral személyesen beszélni még nem tudott, de reméljük, hogy magáévá teszi elődjének felfogását, aki ennek a kérdésnek a keresztülvitelét kívánásuk szerint helyezte kilátásba.

**A pesti és vidéki mozgószínházak
vigalmi adója**

Egyesületünk kérelmezte a fővárostól, hogy azt a vigalmiadókedvezményt, amelyet a budapesti filmszínházaknak a nyári hónapokra adott, augusztus 31-iki érvénnyel terjessze ki szeptember hónapra is. Az ille-

tékes ügyosztály javaslata alapján a főváros teljesítette kérésünket és a pesti film-színházak szeptember hónapra is a nyári időszakra engedélyezett fél vigalmi adót fizetik.

Ezzel kapcsolatban jelentjük, hogy az Egyesület több ízben kérte a belügyminisztériumot, hogy a vidéki városok részéről túlzottan megállapított vigalmi adó kérdésében is foglaljon állást olyan értelemben, hogy ezeket az adókat a mai viszonyokhoz és az illető mozgóképszínházak teherbíró-képességének megfelelően állapítsák meg. Ertesülésünk szerint a belügyminisztérium városi ügyosztálya a városok költségvetésének jóváhagyása alkalmából igen szigorúan vizsgálta felül ezt a kérdést, valamint azt is, hogy a városi kezelésben levő mozgóképszínházak milyen eredménnyel működnek. Tudomásunk szerint a belügyminisztérium mindkét irányban megfelelő intézkedéseket visz keresztül.

Közygülés — Válaszmányi ülés

Egyesületünk választmánya legközelebbi ülését kedden, október 13-án, délelőtt 10 órakor tartja, amelynek legfontosabb tárgya a novemberre tervezett rendes évi közgyűlés előkészítése és tárgysorozatának a megállapítása.

KIFOGÁSTALANUL MŰKÖDŐ

**LEMEZES
HANGOSFILMBERENDEZÉS**

**110—220 volt váltóáramú
hálózathoz - megbizásból
igen olcsó áron eladó!**

**RADIOFON LABORATORIUM
Nyiregyháza, Vay Ádám-út 7. sz.**

**AZ ELSŐ
NAGY
KOMOLY**

MAGYAR HANGOSFILM

MEGJELENT 1931 ÉVI
SZEPTEMBER 25-ÉN
ROYAL APOLLOBAN
ÓRIÁSI SIKERREL!

A KÉK BÁLVÁNY

Rendező LÁZÁR LAJOS dr. — Írta BÓNYI ADORJÁN
Filmre írták LÖRINC MIKLÓS és FARAGÓ D. GYÖRGY
Verseit írta HARMATH IMRE — Zenéjét szerezte
ANGYAL LÁSZLÓ — Fotografálta EIBEN ISTVÁN —
Hangfelvétel LOHR FERENC és DUSTMANN — Diszlet
tervező VINCZE MÁRTON

Főszereplők:
Beregi Oszkár, Jávor Pál,
Gözon Gyula, Rédey Nelly,
Pethes Sándor, Gárdonyi L.,
Maklár Zoltán, Vendrey F.,
Sárosy Andor, F. Király Ró-
zsi, Fekete Pál, Mimi Princz,
Dezsőffy László, Peti Sándor

Leköthető: A PALATINUS-FILMKÖLCSÖNZŐVÁLLALATNÁL
(Tul. Közmunkákat Építő Rt.) Budapest, V., Rudolf-tér 6. Telefon: 26-6-08.

NYERSFILM

POZITIV, NEGATIV EREDETI GYÁRI ÁRON

DUPFILM, EXTRA-RAPID, KINECHROM, PANKINE, SUPERPAN

SZINES POZITIV! HANGOSFILM-NEGATIVOK! ANILIN FESTÉKEK!

Vezérképviselő Magyarország részére:

LAJTA ANDOR

Budapest, VII., Erzsébet-körút 30. Telefon: J. 363-76.